

DE DUURZAME BIG FIVE

PROGRAMMA DUURZAAMHEID

APRIL 2025

GEMEENTE Drimmelen

Inhoudsopgave

Voorwoord ... 3

1. Waarom maken we dit programma? ... 4

Blauwgroene DNA van Drimmelen ... 4

Duurzaamheid is niet nieuw in Drimmelen ... 5

2. Hoe staat het er nu voor? ... 6

Gemeentelijke Duurzaamheidsindex ... 6

Op weg naar een energie-neutrale gemeenschap ... 6

Stimuleren van duurzaam ondernemen en circulariteit ... 6

Klimaatbestendige leefomgeving ... 6

Duurzame mobiliteit in ontwikkeling ... 7

3. Wat zijn onze ambities? ... 8

I. Energietransitie ... 8

II. Duurzaam ondernemen en circulariteit ... 8

III. Klimaatadaptatie ... 9

IV. Natuur en biodiversiteit ... 9

V. Duurzame mobiliteit ... 9

4. Welke doelen willen we bereiken? ... 10

I. Energietransitie ... 10

II. Duurzaam ondernemen en circulariteit ... 12

III. Klimaatadaptatie ... 13

IV. Natuur en biodiversiteit ... 15

V. Duurzame mobiliteit ... 16

5. Hoe gaan we dat doen? ... 18

Samenwerking met partners ... 18

Een duurzame gemeentelijke organisatie ... 18

Het EnergieBespaarTeam ... 18

6. Hoe gaan we de resultaten monitoren? ... 20

7.Hoe gaan we communiceren? ... 24

Gezamenlijke terugblik en dialoog ... 24

Vervolg: consistente communicatie en zichtbaarheid ... 24

Bijlage 1. Evaluatierapport 2024 ... 25

Voorwoord

In dit programma schetsen wij als gemeente Drimmelen onze ambities richting een duurzaam Drimmelen. We laten zien welke concrete stappen we de komende jaren zetten om die visie werkelijkheid te laten worden. Onze aanpak is doelgericht, uitvoerbaar en betaalbaar. Daarbij verliezen we het sociale aspect niet uit het oog: we willen juist bijdragen aan een samenleving met minder ongelijkheid en meer gelijke kansen voor iedereen.

We hebben stevige ambities vastgelegd en duidelijke doelen gesteld voor de komende jaren. Tegelijkertijd realiseren we ons dat duurzaamheid volop in ontwikkeling is. Technologie, innovaties en maatschappelijke wensen veranderen in hoog tempo. Daarom evalueren we dit programma iedere bestuursperiode opnieuw, en passen we de uitvoering aan wanneer dat nodig is. Jaarlijks volgen we de voortgang op de voet en sturen we bij waar dat nodig is.

Duurzaamheid gaat ons allemaal aan. Het vraagt soms om aanpassingen in hoe we wonen, reizen of werken. We begrijpen dat dit impact heeft op het dagelijks leven. Daarom vinden we het belangrijk om onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties goed te betrekken. Dat zoveel van u actief heeft meegedacht bij het maken van dit programma, waarderen we enorm. Uw ideeën en actieve deelname maken het verschil.

Samen zetten we koers naar een groener, schoner en stiller Drimmelen. Een gemeente waarin het gezond en prettig wonen is. Nu en in de toekomst.

Jürgen Vissers

Wethouder Duurzaamheid

1. Waarom maken we dit programma?

Het is voor iedereen een grote uitdaging om zich aan te passen aan de snel veranderende klimaatomstandigheden en tegelijkertijd de klimaatverandering te bestrijden om ernstige negatieve gevolgen te voorkomen. Hoewel we afhankelijk zijn van de nationale en internationale ontwikkelingen, vinden we dat we zelf ook actie moeten ondernemen. We dragen immers de verantwoordelijkheid om onze gemeente in goede staat door te geven aan toekomstige generaties.

Dit programma gaat daarom over wat wij kunnen beïnvloeden of waar we een wettelijke taak hebben. We doen dingen graag goed. Dat betekent dat we niet alles kunnen doen en met dit programma dus ook keuzes moeten maken.

Om die reden hebben we ervoor gekozen om stap voor stap onze belangrijkste opgaven op het gebied van duurzaamheid aan te pakken zonder het eigen karakter, de blauwgroene motor, te verliezen.

Blauwgroene DNA van Drimmelen

Het blauwgroene profiel van Drimmelen benadrukt de harmonie tussen water, natuur en menselijke activiteit. Wij zetten ons in voor het behoud van natuurlijke rijkdommen, die tegelijkertijd ruimte biedt voor recreatie en economische ontwikkeling.

Binnen de Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT) en binnen de Powerport regio Moerdijk nemen wij een belangrijke positie in als het gaat om landbouw, natuur en recreatie. Samen met onze samenwerkingspartners zetten wij in op verduurzaming van de landbouw en andere bedrijven, het versterken van de mogelijkheden van recreatief medegebruik, verduurzamen van de gebouwde omgeving en het ontwikkelen van natuur en ecologische verbindingen.

Drimmelen is vanwege haar blauwgroene karakter extra kwetsbaar voor de gevolgen van klimaatverandering. De combinatie van laaggelegen polders, open water en natuurgebieden zoals de Biesbosch maakt de gemeente gevoelig voor wateroverlast, droogte en hittestress. Langdurige droogte tast de natuur aan en verhoogt de druk op landbouw en leefomgeving, terwijl hevige neerslag en een stijgende waterspiegel risico's opleveren voor overstromingen. Ook verschuivingen in biodiversiteit en kwetsbaarheid van inwoners, zoals ouderen, vragen om een gebiedsgerichte aanpak. Daarom is klimaatadaptatie in Drimmelen geen luxe, maar noodzaak.

De afgelopen jaren zijn in Drimmelen steeds meer positieve veranderingen zichtbaar richting een duurzame leefomgeving. Inwoners vergroenen hun tuinen, leggen groene daken aan en nemen deel aan initiatieven rondom circulaire economie en afvalscheiding. Ook op het gebied van energie is vooruitgang geboekt: steeds meer woningen worden goed geïsoleerd en bewoners maken gebruik van het EnergieBespaarTeam voor ondersteuning bij energiebesparende maatregelen. Met dit programma willen we deze ontwikkelingen verder uitbreiden, monitoren en flexibel blijven inspelen op veranderingen.

Duurzaamheid is niet nieuw in Drimmelen

Met het programma Duurzaamheid 2025 bouwen wij voort op een lange traditie. In 2012 en 2013 is samen met onze duurzaamheidspartners de Visie Duurzaamheid 2040 en het beleidsplan Duurzaamheid 2013 – 2017 opgesteld. Sinds 2021 wordt dit aangestuurd als een dynamisch programma dat met de jaren mee geactualiseerd zal worden.

Met het nieuwe Programma Duurzaamheid bouwen wij voort op het Programma van 2021. We hanteren nog steeds de duurzame Big Five in ons beleid. De Toekomstvisie 2040 Voor & Door Drimmelen (2020)[1] is nog steeds actueel en leidend voor het programma duurzaamheid

In november 2021 is onze Omgevingsvisie[2] vastgesteld. Een richtinggevend document waarin de gewenste ontwikkeling van onze leefomgeving wordt beschreven. Duurzaamheid is in de Omgevingsvisie een belangrijk thema. In de Omgevingsvisies zijn onze ambities vastgelegd met betrekking tot ons blauwgroene profiel en de toekomstbestendigheid van onze gemeente. Ook deze ambities horen thuis in het programma Duurzaamheid.

Verder is er veel veranderd de afgelopen jaren. Er is nieuwe wet- en regelgeving en er zijn nieuwe inzichten en technieken ontwikkeld op lokaal, provinciaal, landelijk en Europees niveau. Er zijn ook nieuwe problemen ontstaan zoals de netcongestie.

Alle reden dus om het Programma Duurzaamheid te actualiseren. Samen met onze duurzaamheidspartners hebben we nieuwe doelstellingen en maatregelen geformuleerd. De maatregelen zijn verwerkt in een uitvoeringsplan wat een bevoegdheid van het college is en periodiek zal worden bijgesteld.

Leeswijzer

We beginnen in hoofdstuk 1 met het doel van dit programma en het belang van een duurzame toekomst voor onze gemeente. Hier schetsen we waarom duurzaamheid nu en in de toekomst centraal moet staan in ons beleid en handelen.

In hoofdstuk 2 kijken we terug op de afgelopen vijf jaar aan de hand van een evaluatie. Wat is er bereikt, wat zijn de leerpunten en hoe vormen die de basis voor de komende periode?

Hoofdstuk 3 beschrijft onze ambities per duurzaamheidsthema. Voor elk thema geven we aan waar we naartoe willen en welke rol de gemeente daarbij speelt.

Vervolgens gaan we in hoofdstuk 4 in op de doelen die we hebben opgesteld om deze ambities te verwezenlijken. Deze doelen geven richting en maken onze inzet meetbaar.

In hoofdstuk 5 verwijzen wij nu naar het Uitvoeringsplan, een bijgaand document waarin alle maatregelen uitgebreid worden benoemd.

Hoofdstuk 6 gaat over monitoring en voortgang. Hierin leggen we uit hoe we de uitvoering van het programma volgen, evalueren en waar nodig bijsturen.

[1] Zie voor meer informatie Toekomstvisie 2040
[2] Zie voor meer informatie Omgevingsvisie Drimmelen

Tot slot bevat hoofdstuk 7 informatie over het participatietraject en communicatie. We laten zien hoe we inwoners, organisaties en andere partners betrekken en hoe we transparant blijven over de voortgang en resultaten.

2. Hoe staat het er nu voor?

Sinds 2021 hebben er veranderingen plaatsgevonden zoals de inwerkingtreding van de Omgevingswet, allerlei ontwikkelingen rond de energietransitie, het opstellen van actieplannen biodiversiteit en klimaatadaptie, nieuwe gemeentelijke nota economie en vrijetijdseconomie.

Daarom hebben we eerst een terugblik gedaan in de vorm van een evaluatierapport om te kijken wat onze successen waren, en waar onze verbeterpunten liggen.

Gemeentelijke Duurzaamheidsindex

Uit de evaluatie blijkt dat er op veel vlakken vooruitgang is geboekt. De gemeente scoort bovengemiddeld op de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex, met een stijging van 6,2 naar 6,6, terwijl het landelijke gemiddelde in dezelfde periode op 6,2 ligt.[3] Positieve ontwikkelingen zijn zichtbaar in de vermindering van de CO_2-uitstoot van woningen, een toename in energiebesparing, betere afvalscheiding en de versterking van natuurbeheer. Tegelijkertijd blijft de uitstoot van verkeer een aandachtspunt, mede doordat Drimmelen een landelijke gemeente is met beperkte bereikbaarheid per openbaar vervoer.

Op weg naar een energie-neutrale gemeenschap

Op het gebied van energietransitie is meer dan de helft van de woningen inmiddels voorzien van energielabel B of beter. De gemeente ondersteunt bewoners actief via subsidies, het EnergieBespaarTeam en WijkUitvoeringsPlannen. De CO_2-uitstoot is in de afgelopen jaren afgenomen en het gebruik van zonnepanelen is toegenomen. Toch loopt de gemeente tegen beperkingen aan bij het aansluiten van nieuwe duurzame projecten vanwege overbelasting van het elektriciteitsnet.

Stimuleren van duurzaam ondernemen en circulariteit

Duurzaam ondernemen en circulariteit zijn eveneens belangrijke speerpunten. De hoeveelheid restafval per persoon is aanvankelijk afgenomen, maar tijdens de coronajaren weer gestegen. Hoewel circulair ondernemen nog niet volledig is ingebed bij alle ondernemers, zijn er wel duidelijke stappen gezet, zoals de ontwikkeling van een zakelijk energieloket en beleid voor duurzame vrijetijdseconomie. Elektrisch varen in de Biesbosch willen we de komende jaren verder stimuleren. Daarnaast willen we het lokaal verkopen van (streek)producten aanmoedigen.

Klimaatbestendige leefomgeving

Binnen de klimaatadaptatie werken we aan een klimaatbestendige inrichting van onze gemeente. Regenwater wordt meer bovengronds opgevangen, er zijn groene daken gerealiseerd en initiatieven

[3] Bron: Gemeentelijke Duurzaamheidsindex

zoals regentonnen en de actie "tegel eruit, plant erin" worden breed gedragen. Hoewel het bewustzijn binnen de gemeentelijke organisatie groeit, moet klimaatadaptatie nog beter worden verankerd in beleid en uitvoering. Ook is er nog winst te behalen in de betrokkenheid van ondernemers op dit thema.

Natuur en biodiversiteit vormen een stevig onderdeel van het beleid. Drimmelen zet in op ecologisch beheer van bermen en sloten en vergroent de openbare ruimte. Het bijenconvenant en het actieplan biodiversiteit zijn concrete voorbeelden van hoe de gemeente inzet op natuurinclusiviteit. In de planvorming wordt steeds vaker rekening gehouden met groen, maar dit moet nog structureler gebeuren. De samenwerking met groenpartners is goed en wordt verder uitgebouwd, al is er nog verbetering nodig in de communicatie over deze thema's.

Duurzame mobiliteit in ontwikkeling

Ten slotte is ook duurzame mobiliteit een belangrijk thema. Het aantal laadpunten voor elektrische voertuigen is in korte tijd verdubbeld en er zijn plannen voor mobiliteitshubs en snelfietsroutes. Openbaar vervoer zal vanaf 2030 volledig emissieloos zijn, en de gemeente stimuleert haar medewerkers om vaker thuis te werken of duurzaam te reizen. Het gebruik van deelmobiliteit wordt bevorderd en vrachtverkeer wordt in de dorpskernen beperkt.

Samenvattend heeft Drimmelen tussen 2019 en 2024 duidelijke stappen gezet richting een duurzamere gemeente. De basis is gelegd, en op veel fronten is al resultaat geboekt. Tegelijkertijd zijn er nog belangrijke uitdagingen, zoals het verder terugdringen van verkeersuitstoot, het versterken van circulariteit en het structureel verankeren van klimaatadaptatie en biodiversiteit. De komende jaren zijn cruciaal om deze ambities verder te realiseren.

3. Wat zijn onze ambities?

In 2020 is de Toekomstvisie 2040 vastgesteld, een koersdocument voor onze gemeente. Hierin zijn vier toekomstperspectieven beschreven die nog steeds actueel zijn en leidend voor het programma duurzaamheid.

Zo willen we allereerst samen bouwen aan een toekomst waarin iedereen meedoet om een inclusieve en leefbare omgeving te creëren.

Daarnaast willen we een levendige gemeente zijn waar aandacht is voor toekomstbestendige woningen voor iedere doelgroep en schone vervoerswijzen om de zes kernen met elkaar en de regio te verbinden.

Verder willen we onze blauwgroene identiteit versterken door de belangrijke functie van natuur voor onze leefbaarheid voorop te stellen. We willen een groene omgeving waarin flora en fauna zich kan ontwikkelen, verspreiden en verplaatsen. De verduurzaming van de landbouw juichen wij toe. Tegelijkertijd zoeken we een balans tussen het beschermen van de Biesbosch en het benutten van economische kansen.

Ten slotte willen we een toekomstbestendige gemeente zijn waarin we natuurlijke energiebronnen benutten, circulair handelen en rekening houden met de nadelige effecten van klimaatverandering.

Op basis hiervan hebben we vijf hoofdopgaven, de Big Five, gekozen waarmee we deze visie willen verwezenlijken.

I. Energietransitie

Ambitie: Verminderen van de CO2-uitstoot in 2030 met 55% vergeleken met 1990. In 2050 moet de uitstoot broeikasgassen in Nederland met 95% zijn afgenomen. In de gemeente Drimmelen leveren we hieraan onze bijdrage door voorop te lopen en lef te tonen, samen met onze inwoners en overige stakeholders.

We zetten ons in voor een versnelde energietransitie, waarbij we de overstap maken van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen. Dit doen we door energie te besparen en duurzame energie op te wekken. Ook de overgang naar een aardgasvrije samenleving speelt hierbij een belangrijke rol. We streven ernaar om energiearmoede te verminderen en denken na over het energiesysteem van de toekomst. We staan open voor innovaties en houden rekening met de impact van de energietransitie op onze gemeente.

II. Duurzaam ondernemen en circulariteit

Ambitie: In 2040 zit circulair handelen in het systeem van onze gemeenschap. Grondstoffen worden maximaal hergebruikt. Afval wordt maximaal gescheiden en al het bedrijfs-en huishoudelijk afval wordt gebruikt als grondstof in andere processen.

We gaan aan de slag met circulariteit. Dit is van groot belang omdat de grondstoffen die we in al onze producten gebruiken wereldwijd opraken, wat gevolgen heeft voor iedereen, ook voor ons. In een circulaire economie zorgen we ervoor dat we geen (nieuwe) grondstoffen hoeven te gebruiken. Dit maakt ons minder afhankelijk van schaarse materialen en helpt ons de CO2-uitstoot te verminderen

die gepaard gaat met het winnen van grondstoffen en de productie van nieuwe producten. Door grondstoffen en producten dichterbij te halen of te houden, hoeven we ze ook minder te vervoeren, wat opnieuw bijdraagt aan het verlagen van de CO2-uitstoot. Deze nieuwe circulaire benadering biedt bovendien kansen voor de economie in Drimmelen. Daarom willen wij circulair werken en de inwoners en ondernemers van onze gemeente de kans geven om te profiteren van de nieuwe 'groene' economie.

III. Klimaatadaptatie

Ambitie: Drimmelen is klimaatbestendig en waterrobuust in 2050: in Drimmelen heb je droge voeten en een koel hoofd.

We willen ervoor zorgen dat Drimmelen ook over honderd jaar of langer een fijne plek blijft om te wonen, werken en verblijven. Daarom passen we onze gemeente geleidelijk aan om ons voor te bereiden op de extremere weersomstandigheden die voortkomen uit klimaatverandering, zoals hete en droge periodes of zware regenval. Dit proces noemen we klimaatadaptatie. We streven ernaar dat Drimmelen in 2050 klimaatbestendig is ingericht. We doen dit door te zorgen voor koelere plekken in de gemeente en ervoor te zorgen dat overtollig water snel in de grond kan trekken of tijdelijk wordt opgevangen, zodat het geleidelijk kan worden afgevoerd.

IV. Natuur en biodiversiteit

Ambitie: In 2040 zijn we een krachtige blauwgroene motor waar natuur, de agrarische sector en recreatie centraal staan.

We zetten ons in voor het behoud en de ontwikkeling van natuur in de Biesbosch, maar ook in de rest van onze blauwgroene gemeente. Het versterken van de biodiversiteit is van belang want iedere plant- en diersoorten in de gemeente speelt een rol in de natuur en in de voedselketen. Voor een deel doen we dat in de openbare ruimte, maar natuurlijk stimuleren we inwoners om ook een steentje bij te dragen. Daarnaast geven we richting aan de ontwikkeling van recreatie in ons natuurgebied zodat bezoekers worden uitgenodigd om op een gezonde en duurzame manier van de omgeving te kunnen genieten. Verder is er recent natuurinclusief beleid vastgesteld, wat inhoudt dat nieuwbouwontwikkelaars zich moeten houden aan biodiversiteit-stimulerende inrichtingsmaatregelen.

V. Duurzame mobiliteit

Ambitie: In 2040 zijn de zes kernen van onze gemeente op een duurzame manier met elkaar en met de regio verbonden. Het aantal vervuilende verkeersbewegingen in de gemeente is dan fors teruggebracht, terwijl er een goede innovatieve infrastructuur tussen de verschillende kernen ligt.

Duurzame mobiliteit in de gemeente Drimmelen richt zich op het bevorderen van milieuvriendelijke vervoerswijzen, zoals fietsen, wandelen en het gebruik van openbaar vervoer. De gemeente wil fietspaden en wandelroutes verbeteren om het gebruik van de fiets en te voet gaan aantrekkelijker te maken. Daarnaast zijn er initiatieven om het openbaar vervoer te optimaliseren, zodat het voor inwoners gemakkelijker wordt om van en naar hun bestemming te reizen zonder afhankelijk te zijn van de auto. Dit alles draagt bij aan een schonere en gezondere leefomgeving.

4. Welke doelen willen we bereiken?

In dit hoofdstuk vertalen we onze ambities naar zowel operationele als strategische doelen, per thema. Veel van deze doelen zijn we de afgelopen jaren al aan het uitvoeren. Dit Programma omvat dus voortdurende maatregelen die ons helpen onze visie op korte termijn te verwezenlijken, maar ook maatregelen die we in de toekomst willen implementeren.

I. Energietransitie

Wij willen de lokale energietransitie stevig doorzetten. Om die reden hebben we een nieuw Programma Energie gemaakt. Aan de hand van verschillende hoofdopgaven leveren we een bijdrage aan de ambitie om de CO2-uitstoot in Nederland te verminderen. Dit programma bevat doelstellingen die naast het opwekken van duurzame energie en overstappen naar een aardgasvrije omgeving, ook doelstellingen rondom het verminderen van energie-armoede en het ontwikkelen van landelijke en regionale infrastructuren bevat.

Elektriciteit

Duurzame elektriciteit is cruciaal voor de versnelling van de energietransitie en de vermindering van CO_2-uitstoot, en draagt daarmee direct bij aan de nationale, regionale en lokale klimaatdoelstellingen. Vandaar dat voor onze gemeente de doelstellingen uit het Klimaatakkoord en de Regionale Energiestrategie West-Brabant (RES) [4]leidend zijn.

Deze RES 1.0, met daarin de regionale en lokale ambities voor duurzame energie-opwek, is in 2021 vastgesteld en heeft als doel om ten minste 35 TWh aan grootschalige duurzame elektriciteit op land op te wekken in 2030.

Voor iedere Brabantse gemeente is een lijst opgesteld met gerealiseerde en potentiële projecten, waarover in 2023 een voortgangsrapportage is gemaakt. Opvallend is dat, in tegenstelling tot veel andere gemeenten, Drimmelen veel windenergie en weinig grootschalige zonne-energie opwekt.

Op basis van dit doel willen wij als gemeente Drimmelen in 2030 substantiële bijdrage leveren van 2,0 TWh grootschalige wind- en zonne-energie, 0,5 TWh kleinschalig zon op dak en 0,2 TWh innovatie. Inmiddels hebben we al 8 windmolens langs de A16 geplaatst en willen we in 2030 een zonnepark in Terheijden hebben gerealiseerd. Aan deze individuele doelen voor 2030 blijven we als gemeente vasthouden, maar in 2025 wordt een nieuwe Regionale Energiestrategie (RES 2.0) vastgesteld.

Energie-infrastructuur

Het landelijke energienetwerk wordt de komende jaren uitgebreid en versterkt. Dit is noodzakelijk om het systeem minder kwetsbaar te maken en om netcongestie te voorkomen. Daarnaast moet de energie die wordt opgewekt door windmolenparken op zee, op een betrouwbare manier kunnen worden aangesloten op het bestaande net.

[4] Zie voor meer informatie Werkwijze | Regionale Energiestrategie

Vanwege de strategische ligging van onze gemeente krijgen we de komende jaren te maken met meerdere grootschalige energie-infraprojecten. Het gebied Drimmelen-Moerdijk-Geertruidenberg speelt een sleutelrol in de energievoorziening van Nederland. Het Rijk heeft plannen om in deze regio diverse infrastructurele projecten op het gebied van energie te realiseren. Vaak worden besluiten hierover genomen op Rijks- of Provinciaal niveau. Als gemeente hebben we daar beperkte invloed op en kunnen we dergelijke projecten niet tegenhouden.

Toch vinden wij het belangrijk om nadrukkelijk op te komen voor de belangen van onze inwoners en ondernemers. We zetten ons daarom in om de balans tussen lusten en lasten van deze ontwikkelingen eerlijker te maken. Waar mogelijk streven we naar aansluiting op deze nieuwe energie-infrastructuur, zodat ook onze lokale gemeenschap – zowel inwoners als bedrijven – mee kan profiteren. Daarnaast pleiten we voor financiële compensatie, zodat we projecten kunnen realiseren die bijdragen aan de leefbaarheid en brede welvaart in Drimmelen. Want infrastructuur moet niet alleen door onze gemeente lopen, maar ook ten goede komen aan onze gemeente.

Kortom, **we werken mee aan de ontwikkeling van landelijke en regionale energie-infrastructuren binnen de gemeente Drimmelen, om daarmee de lokale energietransitie te kunnen versnellen, de overlast zoveel mogelijk te beperken en waar mogelijk voordeel te behalen.**

Gebouwde omgeving

In lijn met de doelstellingen van het Nationale Klimaatakkoord richten wij ons actief op het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Dit sluit aan bij de koers die is uitgezet in onze Transitievisie Warmte[5](TVW). Gemeenten hebben hierin een regierol: zij worden geacht samen met inwoners en ondernemers stappen te zetten om woningen en bedrijfspanden energiezuiniger te maken.

Verduurzaming betekent niet altijd alleen isoleren of energiezuinige installaties plaatsen. Soms is het juist effectiever om te kiezen voor herstructurering, bijvoorbeeld door verouderde woningen te slopen en te vervangen door nieuwbouw. Budgetten kunnen immers maar één keer worden ingezet. In sommige situaties levert nieuwbouw niet alleen een duurzamer gebouw op, maar biedt het ook kansen om bredere opgaven in het gebied aan te pakken.

Door herstructurering kunnen we tegelijk werken aan een groenere leefomgeving, een betere ruimtelijke inrichting en het toevoegen van woningen die beter aansluiten bij de vraag van vandaag. Zo ontstaan toekomstbestendige buurten met woningen die passen bij de behoeften van specifieke doelgroepen, op plekken waar zij het best tot hun recht komen. Op die manier maken we van verduurzaming een integraal verbeterproces voor zowel de gebouwde omgeving als de leefkwaliteit in de wijk.

Drimmelen heeft deze taak met overtuiging opgepakt. We zijn voortvarend van start gegaan en zien juist in de gebouwde omgeving een belangrijk aandachtsgebied waarop we als gemeente invloed kunnen uitoefenen én duurzame resultaten kunnen boeken. Dit doen we door het uitvoeren van Wijk Uitvoerings Plannen (WUP's) voor iedere kern en het inzetten van het EnergieBespaarTeam (EBS)..

We hebben als doel gesteld dat **in 2050 alle woningen en overige panden in de gemeente Drimmelen aardgasvrij zijn. Daarnaast streven we naar 55% CO2-reductie in 2030 ten opzichte van 1990.**

[5] Bekijk de Transitievisie Warmte op Transitievisie Warmte

Warmte

Warmte is een basisbehoefte voor onze inwoners. Op dit moment is de warmtevoorziening nog grotendeels afhankelijk van fossiele brandstoffen, met name aardgas. Door woningen beter te isoleren en door strengere bouwnormen voor nieuwbouw neemt de warmtevraag al geleidelijk af. Toch zal er altijd behoefte blijven aan warmte, bijvoorbeeld voor het verwarmen van woonruimtes en voor warm tapwater.

Om in de toekomst aan die behoefte te blijven voldoen, is het noodzakelijk om nu al na te denken over duurzame alternatieven. De warmtevoorziening van de toekomst moet dan ook een concrete bijdrage leveren aan onze ambitie om uiterlijk in 2050 alle gebouwen in de gemeente Drimmelen aardgasvrij te maken. Om dit te bereiken **initiëren we duurzame, innovatieve warmteprojecten en scheppen we de juiste voorwaarden voor de realisatie van aardgasvrije wijken en – bedrijven-terreinen.** We ontwikkelen het 'Warmteprogramma Drimmelen', waarbij we ook ingaan op de rol en positie van de gemeente in de warmtetransitie en een uitwerking van de aanwijsbevoegdheid.

II. Duurzaam ondernemen en circulariteit

Bedrijven spelen een belangrijke rol in de circulaire economie, net zoals ze dat doen in de huidige 'lineaire' economie. Dit gebeurt op twee manieren. Ten eerste produceren ze de producten die wij als klanten kopen, en daarmee bepalen ze hoe deze worden gemaakt en uit welke materialen. Ten tweede genereren bedrijven ook zelf afval. We willen dat de bedrijven in Drimmelen optimaal profiteren van de nieuwe, 'groene' economie. Ondernemers zijn deskundigen in hun eigen vakgebied. Door hen te informeren over de circulaire economie, kunnen ze zelf ontdekken welke kansen er binnen hun bedrijf liggen. Op deze manier kunnen zij bijdragen aan de versnelling van de circulaire economie.

Duurzaam ondernemen

We streven naar een gemeente met een bruisende lokale economie waarin de dorpskernen gekenmerkt worden door diverse winkels en bedrijven, streekproducten een handelsmerk vormen, de natuur en recreatiemogelijkheid profilerend zijn en bedrijventerreinen duurzaam zijn ingericht. Als gemeente willen we ook kritisch naar onszelf kijken. We hebben de afgelopen jaren al mooie circulaire resultaten behaald en zijn op de goede weg, maar we moeten nog een stapje extra zetten. Ons doel is om de samenwerking tussen verschillende vakgebieden te verbeteren, zodat we consistent het goede voorbeeld geven. Dit omvat het integreren van circulariteit in ons inkoopbeleid, en het hergebruiken van materialen. Daarom stellen wij als doel het **bevorderen van duurzaam ondernemen binnen alle sectoren van de lokale economie waarbij de gemeente een voorbeeldfunctie speelt ten aanzien van gemeentelijke vastgoed en inkoopbeleid.**

Overstap naar circulaire economie

De circulaire economie hangt sterk af van onze keuzes: wat we aanschaffen, hoe we het gebruiken en hoe we het wegdoen. Niet alleen keuzes van de consument, ook bedrijven moeten hun processen hierop aanpassen. De Nederlandse economie moet in 2050 volledig circulair zijn. Dat betekent dat producten en grondstoffen opnieuw gebruikt worden en er bijna geen afval meer is. Door ondernemers bewust te maken van hun gedrag en hen te ondersteunen in het verminderen of zelfs

voorkomen van afval, zetten we stappen richting een circulaire economie. Wat je niet koopt, wordt immers geen afval. Door te repareren of tweedehands te kopen, hoeven we ook geen nieuwe producten te maken. Dit bespaart grondstoffen, vermindert het energieverbruik en helpt om uitstoot te voorkomen. Als gemeente kunnen we hierin een rol spelen door informatie te verstrekken en het gemakkelijker te maken voor iedereen. **Hiermee werken we toe naar een circulaire economie in 2050 met als tussenstap 50% in 2030.**

Afval-loos Drimmelen

De mogelijkheden voor circulaire economie met betrekking tot huishoudelijk en bedrijfsafval liggen vooral in het voorkomen van afval en het efficiënt winnen en hergebruiken van grondstoffen. Dit betekent vaak dat we de levensduur van producten kunnen verlengen door ze te repareren of tweedehands te gebruiken. Als een product uiteindelijk toch wordt weggegooid, kan het verbeteren van de inzameling van specifieke afvalstromen de circulaire aanpak ondersteunen. Hierdoor kunnen grondstoffen beter en waardevoller worden hergebruikt, en wordt er minder afval verbrand.

We streven naar een Drimmelen dat in 2040 'afval-loos' is. Er is een kringloop van grondstof naar grondstof voor zowel huishoudelijk afval als alle overige in de gemeente vrijkomende afvalstromen. Hiervoor stellen we een nieuwe beleidsnota op om de hoeveelheid restafval terug te brengen van 80 kg naar maximaal 60 kg per persoon per jaar. Voor het optimaliseren van de circulariteit is het belangrijk dat we de milieustraat professionaliseren. **Tot die tijd geldt: de vervuiler betaalt.**

Bedrijven en tuinbouw

In 2030 stoten (agrarische) bedrijven in de gemeente Drimmelen 55% minder CO2 uit ten opzichte van 1990.

Samen met het bedrijfsleven zetten we in op een circulaire en CO_2-arme industrie. In Drimmelen doen we dit door enerzijds een actieve rol te vervullen bij de (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen en anderzijds door ondernemers te stimuleren en te ondersteunen bij het verduurzamen van hun bedrijfsvoering, zodat zij voldoen aan de geldende duurzaamheidswetgeving.

In 2025 starten we een onderzoek naar de verduurzamingsmogelijkheden van de bedrijventerreinen Brieltjenspolder, Thijssenweg en de Zwingel. Voor het glastuinbouwgebied Plukmade zetten we het traject voort rondom de energievisie Plukmade. Daarbij volgen we de ontwikkelingen op het gebied van geothermie en het collectieve warmtenet Amernet nauwgezet. Ook willen we een praktisch document opstellen dat inzichtelijk maakt wat er allemaal komt kijken bij het verduurzamen van een bedrijventerrein.

III. Klimaatadaptatie

Klimaatverandering is zichtbaar in de leefomgeving van onze inwoners. In hun eigen tuin merken zij de gevolgen, zoals wateroverlast bij hevige regenval en extreme hitte, droogte en mogelijk bodemdaling. Ook de agrarische sector ondervindt hinder van klimaatverandering. Door samen te werken met inwoners, ondernemers, waterschappen en andere overheden, kunnen we de impact van klimaatverandering beperken.

In 2022 hebben we daarom een Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie opgesteld met maatregelen gericht op wateroverlast, hittestress, droogte, waterveiligheid en onze eigen organisatie. Dit document biedt een uitgebreide uitleg over de acties die we op korte termijn zullen uitvoeren. Binnen het Programma Duurzaamheid zetten we deze maatregelen voort en kijken we ook vooruit naar de toekomst.

Klimaatbestendigheid

Klimaatadaptatie vereist ruimte en kan soms in conflict komen met andere doelstellingen, aangezien de beschikbare ruimte beperkt is. Door klimaatadaptatie te combineren met het vergroten van groenvoorzieningen, de energietransitie en het verbeteren van toegankelijkheid, streven we naar slimme oplossingen. Eén ding is echter zeker: **we handelen klimaatbestendig**. Ook na 2028 blijven we hiermee aan de slag door een nieuw Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie op te stellen. Hiervoor willen we nieuwe stresstesten en risicodialogen uitvoeren, evenals indicatoren ontwikkelen om te meten wat we de afgelopen jaren hebben bereikt.

Verder nemen we klimaatadaptatie na 2030 structureel op in het Omgevingsplan, zodat nieuwe ontwikkelingen automatisch bijdragen aan een klimaatbestendige leefomgeving. Zo worden richtlijnen en regels opgesteld voor waterbeheer, vergroening en hittebestendigheid. Dit betekent onder andere regenwateropvang, waterdoorlatende bestrating en meer groen. Zo zorgen we ervoor dat Drimmelen duurzaam en toekomstbestendig wordt ingericht.

Water en bodem krijgen een grotere rol

Water en bodem spelen een cruciale rol in de ruimtelijke inrichting van Drimmelen. **Door water en bodem medebepalend te maken**, zorgen we voor een klimaatbestendige en duurzame leefomgeving. Dit betekent dat bij bouwprojecten, infrastructuur en landgebruik altijd rekening wordt gehouden met waterbeheer en bodemeigenschappen. In ruimtelijke plannen laten we water en bodem zwaarder meewegen, afhankelijk van de functie van een gebied. Door water en bodem medebepalend te maken in ruimtelijke keuzes, versterken we niet alleen de natuurlijke balans, maar zorgen we ook voor een toekomstbestendig Drimmelen.

Samen met partners werken we aan concrete maatregelen, zoals waterneutraal bouwen waarbij regenwater lokaal wordt opgevangen en benut en kiezen we zoveel mogelijk voor bovengrondse oplossingen, zoals oppervlaktewater, wadi's en groene daken om wateroverlast te verminderen. Ook in het buitengebied nemen we maatregelen om water langer vast te houden, zodat landbouw en natuur minder kwetsbaar zijn voor droogte. Hiervoor werken we samen met het waterschap Brabantse Delta, Provincie Noord-Brabant en de ZLTO. Tot slot geven we uitvoering aan de Regionale Droogteagenda[6], waarin we met diverse partijen samenwerken om de gevolgen van klimaatverandering te beperken.

Iedereen speelt een rol

Gemeente, bedrijven, inwoners en maatschappelijke partners spelen allemaal een rol bij klimaatadaptatie en stresstesten. Om klimaatbestendig te worden, moeten we samen actie ondernemen. De gemeente kan dit niet alleen; inwoners, ondernemers, woningbouwverenigingen, projectontwikkelaars en financiële, maatschappelijke en sociale instellingen spelen allemaal een

[6] Bekijk de droogteagenda op Droogteagenda Noord-Brabant

cruciale rol. Bewustwording is de eerste stap in klimaatadaptatie en vormt de basis voor een gezamenlijke aanpak.

Met informatiecampagnes, bijeenkomsten en workshops stimuleren we inwoners en bedrijven om actief bij te dragen aan een groenere leefomgeving. We doen dit onder andere door deel te nemen aan het NK Tegelwippen, het subsidiëren van groene daken en gevels en eventuele andere klimaatadaptieve maatregelen, het inzetten van de Tuinklimaatcoach en het promoten van waterbesparende maatregelen. We moedigen inwoners en bedrijven aan om tuinen en bedrijfsterreinen te vergroenen en bestrating te verminderen. Ook stimuleren we het opvangen van regenwater, zodat minder water via het riool wordt afgevoerd. Kinderen zijn de toekomst, en door hen op jonge leeftijd te betrekken bij klimaatadaptatie kunnen we een blijvende gedragsverandering realiseren. Scholen worden daarom gestimuleerd om hun pleinen te vergroenen en duurzaamheid in hun lesprogramma op te nemen.

Bij alle toekomstige bouw- en infrastructuurprojecten wordt klimaatadaptatie standaard meegenomen. Dit betekent dat nieuwe woonwijken en openbare ruimten worden ontworpen met aandacht voor waterberging, hittebestendigheid en biodiversiteit. We richten nieuwbouwwijken zo in dat ze direct natuurinclusief en klimaatbestendig zijn. Bij nieuwbouwprojecten passen we bijvoorbeeld waterdoorlatende bestrating toe of slaan we water op in de fundering van wegen, waardoor gebieden waterneutraal worden ingericht. Ook houden we rekening met toenemende hitte.

IV. Natuur en biodiversiteit

Wij zijn de blauwgroene gemeente. Binnen de verstedelijkingsopgave die er ligt voor onze regio zetten wij ons in om die rol steeds sterker te vervullen. Natuur, landschap en (duurzame) landbouw zijn voor ons belangrijk. Een blauwgroene gemeente met levendige dorpen waar veel waardevol groen te vinden is.

De kaders voor de bescherming, de kwaliteitsverbetering en nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot het groen in Drimmelen liggen vast in het Integraal Groenbeleidsplan 2017-2026 en de beleidsnota Natuurinclusief bouwen en inrichten *2025.* De ambitie is om de beeldkwaliteit van het openbaar groen in stand te houden en meer ruimte te geven aan natuurlijk groenbeheer.

Ontwikkeling natuur en landschap

Als het gaat om natuur en landschap is de Biesbosch natuurlijk onze grote trots. In dit Natura 2000 gebied staat de natuur centraal. **We hebben dan ook als doelstelling bepaald om zuinig te zijn op de Biesbosch en in te zetten op verdere ontwikkeling van natuur en landschap.**

Biodiversiteit vormt een essentieel onderdeel van een gezonde leefomgeving in Drimmelen. Daarom wordt het Actieplan Biodiversiteit 2024-2025[7] uitgevoerd en werken we eind 2025 aan een nieuw plan voor 2026-2027. Dit actieplan richt zich op het vergroten van biodiversiteit en het creëren bewustzijn onder onze inwoners. Een praktisch plan met acties die de biodiversiteit in onze gemeente verhogen. Binnen dat actieplan werken we nauw samen met onze groenpartners. Dat zijn de Madese Natuurvrienden, Kiemkracht Drimmelen, ZLTO Amerstreek, Stichting DeAmerkantOp, stichting BEI en de Agrarische Natuurvereniging Drimmelen en Moerdijk e.o. Die samenwerking is erg belangrijk en

[7] Bekijk hier de praatprent Actieprogramma Biodiversiteit

leidt tot concrete resultaten. In onze gemeente zijn veel vrijwilligers acties die zich inzetten voor natuur en landschap. Door de netwerksamenwerking bereiken we veel en is er ruimte voor nieuwe initiatieven.

Ecologische inrichting en beheer

We zetten actief in op biodiversiteit via duurzaam en ecologisch beheer van bermen, sloten, openbaar groen en overige eigen gronden. Ecologische inrichting en beheer zijn namelijk essentieel voor een gezonde leefomgeving in Drimmelen. Daarom blijven we ecologisch maaibeheer toepassen en wordt dit waar mogelijk verder uitgebreid. Door gefaseerd te maaien en meer ruimte te geven aan bloeiende kruiden en grassen, ontstaat een natuurlijke balans die bijdraagt aan zowel biodiversiteit als klimaatadaptatie.

Daarnaast zetten we in op omvorming van monotoon groen naar biodivers groen. Dit betekent dat saaie grasvelden en beplanting met weinig ecologische waarde worden vervangen door bloemrijke bermen, gevarieerde beplanting en structuurrijke groengebieden. Dit biedt meer leefruimte voor insecten en vogels. Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte wordt expliciet rekening gehouden met biodiversiteit.

Tot slot onderzoeken we of er voorwaarden kunnen worden gesteld aan groene pacht- en gebruiksovereenkomsten. Dit kan agrariërs en ondernemers stimuleren om duurzamer met de grond om te gaan en meer ruimte te geven aan biodiversiteit binnen hun bedrijfsvoering. Hetgeen ook past binnen het blauwgroene karakter van de gemeente.

Bewustwording

We zetten samen in op het vergroten van de bewustwording, betrokkenheid en participatie vanuit de inwoners en organisaties en ondersteunen initiatieven en maatregelen.
Bewustwording en educatie spelen een cruciale rol in het verduurzamen van Drimmelen. Daarom organiseert de gemeente samen haar partners verschillende bewustwordingsacties. Hiermee stimuleren we inwoners om bij te dragen aan een groenere en klimaatbestendige leefomgeving, bijvoorbeeld door minder verharding in tuinen en het gebruik van waterbesparende maatregelen. De samenwerking met groenpartners zetten we voort om kennis en middelen optimaal te benutten. We vergaderen vier keer per jaar met onze groenpartners tijdens het periodiek groenoverleg. Daarnaast wordt educatie rondom natuur en klimaatadaptatie bevorderd. Groene schoolpleinen spelen hierin een belangrijke rol, doordat ze kinderen van jongs af aan in contact brengen met natuur en duurzaamheid. Door scholen te ondersteunen bij de vergroening van hun buitenruimte en educatieve programma's aan te bieden, zorgen we voor meer bewustzijn en betrokkenheid bij de volgende generatie.

V. Duurzame mobiliteit

Om de gemeente op een duurzame manier met elkaar en de regio te verbinden behandelen we verschillende soorten verkeersbewegingen in dit Programma. We bouwen hierbij verder op het beleidsplan Verkeer en Vervoer 2018-2028[8], en zetten in op het verminderen van het aantal verplaatsingen, het stimuleren van schonere en zuinigere vervoerswijzen, en het bevorderen van langzaam verkeer.

[8] Bekijk hier het beleidsplan Verkeer en Vervoer

Fietsen en wandelen

Fietsen is schoon en gezond. Met de elektrische fiets is fietsen steeds vaker een alternatief voor de auto, ook voor langere afstanden. We stimuleren dit door onder andere het fietsennetwerk te verbeteren. Bredere, veilige en verbeterde fietspaden rondom de gemeente, een goed bereikbaar station, snelfietspaden (doorfietsroutes) onderzoeken en uiteindelijk aanleggen dragen hieraan bij. Het veiliger maken van de sport- en schoolroutes hebben een positieve bijdragen aan het aantal schonere verplaatsingen en **het stimuleren van wandelen en fietsen**. Bij behoefte organiseren we een actiedag georganiseerd om het gebruik van de elektrische fiets te promoten

Openbaar vervoer

Om de CO_2-uitstoot van mobiliteit te verlagen en de leefomgeving gezonder en toegankelijker te maken, **stimuleren we het gebruik van openbaar vervoer binnen en buiten de gemeente**. We zetten in op beter bereikbare haltes, aantrekkelijke overstappunten en de inzet van schone en emissievrije voertuigen. Zo maken we het OV een volwaardig en duurzaam alternatief voor de auto.

Elektrisch vervoer

Elektrisch vervoer speelt een sleutelrol in het terugdringen van uitstoot en het verbeteren van de leefomgeving. **In Drimmelen stimuleren we het gebruik van elektrische voertuigen** door te zorgen voor voldoende laadpunten en door elektrisch rijden aantrekkelijk en toegankelijk te maken. Daarbij willen we ook onderzoeken of deelmobiliteit, zoals elektrische deelauto's en deelfietsen, een optie is voor de gemeente. Zo kunnen inwoners op een duurzame manier reizen zonder zelf een voertuig te bezitten. Daarnaast willen we in de toekomst onderzoeken hoe we op innovatieve manieren kunnen laden, bijvoorbeeld via slimme straatverlichting of deeloplossingen. Op die manier bouwen we samen aan een stillere, schonere en duurzamere gemeente.

Stil en duurzaam varen

De Biesbosch en omliggende wateren zijn van grote waarde voor natuur, recreatie en toerisme. Tegelijkertijd zorgen traditionele vaartuigen voor geluidsoverlast en uitstoot. **Daarom onderzoeken we als gemeente hoe we varen in dit gebied stiller en duurzamer kunnen maken.** We kijken naar mogelijkheden voor elektrisch varen, stille en duurzame aandrijftechnieken en de infrastructuur die daarvoor nodig is, zoals laadvoorzieningen op en rond het water. Zo willen we de rust, natuurkwaliteit en beleving van het gebied behouden én versterken.

5. Hoe gaan we dat doen?

Om de doelen voor de komende jaren te bereiken gaan we aan de slag met concrete plannen. Per pijler hebben we alle maatregelen geconcretiseerd opgenomen in een uitvoeringsplan. Sommige van deze maatregelen zijn we al aan het uitvoeren en zijn daarom doorlopend. Het uitvoeringsplan vindt u in de aparte bijlage bijgaand dit document.

Er zijn ook maatregelen die over meerdere pijlers gaan. Deze behandelen we eerst.

Samenwerking met partners

Duurzaamheid doe je samen. Gelukkig beschikt onze gemeente over een sterk netwerk van betrokken inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties die zich actief inzetten voor een duurzame toekomst. Zij hebben waardevolle input geleverd bij het actualiseren van dit programma en blijven een belangrijke partner in de uitvoering ervan.

Het onderhouden en versterken van dit netwerk is essentieel. Daarom organiseren we jaarlijks een netwerkbijeenkomst en versturen we elk kwartaal een nieuwsbrief. Tijdens deze momenten delen we de voortgang van het programma, onder andere op basis van de Monitor Duurzaamheid, en gaan we in gesprek over kansen, knelpunten en nieuwe ideeën. Daarnaast benutten we het netwerk om initiatieven met elkaar te verbinden en samenwerkingen te stimuleren. Zo bouwen we met elkaar verder aan een duurzaam Drimmelen.

Een duurzame gemeentelijke organisatie

Duurzaamheid binnen de gemeentelijke organisatie krijgt om verschillende redenen aandacht: soms vanwege landelijke verplichtingen en soms door lokaal beleid. Er is veel betrokkenheid en enthousiasme rondom dit thema, maar er zijn ook veel andere onderwerpen die aandacht vragen. Daarom is goede samenwerking binnen de organisatie cruciaal.

Een duurzame organisatie ontstaat alleen als afdelingen met elkaar samenwerken en inzicht hebben in elkaars initiatieven. Als iedereen weet wat de duurzaamheidsdoelen zijn, kunnen we elkaar versterken en sneller stappen zetten. Om dat te bereiken, is het belangrijk dat duurzaamheid stevig wordt verankerd in onze werkprocessen, in de rolverdeling en in de beschikbare capaciteit.

Daarnaast is het ontwikkelen van een gezamenlijke mindset essentieel. We willen binnen de organisatie actief werken aan bewustwording en kennisdeling over het belang van duurzaamheid. Zo zorgen we ervoor dat duurzaam denken en doen niet iets bijzonders is, maar een vanzelfsprekend onderdeel wordt van ons dagelijks werk. Duurzaamheid wordt dan het nieuwe normaal binnen de gemeente Drimmelen.

Het EnergieBespaarTeam

Sinds een jaar heeft de gemeente Drimmelen een eigen EnergieBespaarTeam (EBT). Dit team helpt bewoners hun energiekosten en CO_2-uitstoot te verlagen, terwijl het wooncomfort en de gezondheid in huis worden verbeterd. Het EBT doet dit door bewoners actief te ondersteunen bij het nemen van

kleine energiebesparende maatregelen. Vervolgens begeleiden ze bewoners – ook financieel – bij vervolgstappen zoals het verbeteren van de basisisolatie van hun woning.

Binnen de gebouwde omgeving werken we met een doelgroepenaanpak, waarbij extra aandacht uitgaat naar huishoudens die te maken hebben met energiearmoede. Dit betreft bewoners van slecht geïsoleerde huur- of koopwoningen met een WOZ-waarde onder het gemeentelijk gemiddelde. Voor huurders ligt de focus op bewustwording, informatievoorziening en kleine maatregelen. De (sociale) verhuurder speelt hierin ook een rol.

In totaal zijn er circa 3.000 woningen geselecteerd die in aanmerking komen voor een bezoek van het EBT. Indien nodig verwijst het team bewoners door naar SWO, onze technisch medewerker, lekcheckers of energieambassadeurs. Naast het geven van praktische tips en inzicht in energieverbruik, speelt het EBT ook een verbindende rol tussen bewoners en de gemeente. Wat het EBT ziet bij bewoners thuis kunnen wij weer meenemen in andere projecten, denk bijvoorbeeld aan vergroenen van tuinen.

6. Hoe gaan we de resultaten monitoren?

De monitor van het Programma Duurzaamheid zet op een rij hoe wij de aankomende jaren aan de slag zullen gaan om onze ambities te realiseren. Het doel van een monitor voor duurzaamheid in Drimmelen is om jaarlijks de voortgang en effectiviteit van duurzaamheidsinitiatieven en -beleid te volgen en te evalueren. Enkele specifieke doelen zijn:

1. Inzicht in prestaties: De monitor biedt gegevens en inzichten over hoe goed de gemeente presteert op het gebied van duurzaamheid, zoals energieverbruik, CO2-uitstoot, afvalbeheer en biodiversiteit.
2. Beleidsontwikkeling: Door het verzamelen en analyseren van gegevens kan de gemeente beter onderbouwde beslissingen nemen en beleid ontwikkelen dat gericht is op het verbeteren van duurzaamheid.
3. Transparantie en verantwoording: Een monitor maakt het mogelijk om transparant te zijn over de voortgang van duurzaamheidsdoelen en verantwoording af te leggen aan inwoners en andere belanghebbenden.
4. Betrekken van de gemeenschap: Het kan ook dienen als een middel om inwoners en lokale organisaties te betrekken bij duurzaamheidsinitiatieven, door hen inzicht te geven in de impact van hun acties en de voortgang van gemeentelijke projecten.
5. Identificeren van verbeterpunten: De monitor helpt bij het identificeren van gebieden waar verbetering nodig is, zodat de gemeente gerichte acties kan ondernemen om haar duurzaamheidsdoelen te bereiken.

Kortom, een monitor voor duurzaamheid zal een essentieel instrument zijn voor de hele gemeente om onze duurzaamheidsinspanningen te meten, te verbeteren en te communiceren.

Voor het ontwikkelen van de monitor hebben we indicatoren opgesteld die aansluiten bij onze ambities en doelstellingen van de vijf pijlers. Deze kunnen indien nodig aangepast worden.

1. Energietransitie:

We hebben ervoor gekozen om de volgende indicatoren te gebruiken om de vooruitgang van de energietransitie te meten:

CO2-reductie: Deze indicator is cruciaal omdat het de vermindering van koolstofdioxide-uitstoot meet, wat een directe impact heeft op het milieu en de klimaatverandering. Door de CO2-reductie te volgen, kan de gemeente beoordelen of haar inspanningen om fossiele brandstoffen te verminderen en duurzame alternatieven te omarmen effectief zijn.

Duurzame energie-opwek: Deze indicator omvat de productie van energie uit hernieuwbare bronnen, zoals zonnepanelen, windmolens en warmtepompen. Ook het aantal woningen zonder aardgasaansluitingen valt hieronder. Het meten van duurzame energie-opwek is belangrijk om te zien in hoeverre de gemeente overstapt op schone energiebronnen en haar afhankelijkheid van fossiele brandstoffen vermindert. Dit geeft inzicht in de transitie naar een duurzamer energiesysteem.

Energieverbruik: Het monitoren van het totale energieverbruik helpt de gemeente te begrijpen hoe efficiënt energie wordt gebruikt binnen de gemeenschap. Door deze indicator te volgen, kan de gemeente trends in energieverbruik identificeren, zoals stijgingen of dalingen, en gerichte maatregelen nemen om energie-efficiëntie te bevorderen.

Samen zullen deze indicatoren een totaal beeld van de voortgang van de energietransitie in de Drimmelen bieden. Ze helpen niet alleen bij het evalueren van de effectiviteit van beleid en initiatieven, maar ook bij het stellen van nieuwe doelen en het betrekken van de gemeenschap en andere organisaties bij duurzame praktijken.

2. Duurzaam ondernemen en circulariteit

Om de voortgang van de doelstellingen en ambitie binnen 'duurzaam ondernemen en circulariteit' te meten, zullen de volgende indicatoren gebruikt worden:

Het aantal kantoren met Energielabel A: Deze indicator heeft betrekking op al het gemeentelijk vastgoed met een functie als kantoorpand. Door hiervoor maatregelen te treffen - denk hierbij bijvoorbeeld aan isolatiemaatregelen, het plaatsen van zonnepanelen, etc. - zullen deze panden minder energie verbruiken. Dat zal, op haar beurt, weer bijdragen aan de doelstelling om het CO2-verbruik te reduceren.

Het aantal KG restafval per persoon per jaar: Het verminderen van restafval van 80 kg per persoon per jaar naar 60 kg per persoon per jaar draagt bij aan de circulariteit waar wij naar streven binnen deze gemeente. Minder restafval betekent minder gebruik van grondstoffen en meer hergebruik van grondstoffen. Met deze indicator willen wij meten of mensen bewuster omgaan met 'afval'. In plaats van dat zij, bijvoorbeeld, kapotte apparatuur wegdoen, wordt er een tweede leven gegeven hieraan. Onder deze indicator valt ook het beter scheiden van afval. Dit alles met als doel circulariteit te bevorderen.

Het aantal repair cafés/vintage winkels/ tweedehandswinkels: Ook het aantal repair cafés, vintage winkels en tweedehandswinkels zegt iets over de mogelijkheid om bewuster en duurzamer om te gaan met spullen, wat weer kan leiden tot circulariteit. Op dit moment zijn er twee repair cafés in de gemeente (Terheijden en Made). Dit zou in elke kern moeten zijn zodat de drempel voor bewoners om hun apparatuur te repareren in plaats van weg te gooien lager wordt. Ook het aantal vintage winkels en tweedehands winkels moet bijdragen aan het onderling verkopen van spullen in plaats van het weggooien. Wederom past dit bij de circulaire doelstelling die wij hebben binnen deze gemeente.

3. Klimaatadaptatie

Het aantal uitgevoerde maatregelen uit het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie: Deze indicator geeft inzicht in de voortgang en effectiviteit van de inspanningen om de gemeente klimaatbestendig te maken. Door het aantal uitgevoerde maatregelen te volgen, kan de gemeente beoordelen of de geplande acties daadwerkelijk worden uitgevoerd en welke impact ze hebben op het verbeteren van de klimaatbestendigheid. Dit helpt bij het identificeren van succesverhalen en gebieden waar extra aandacht nodig is, en draagt bij aan het behalen van de doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptatie. Aan de hand hiervan kunnen de nieuwe uitvoeringsprogramma's verbeteren.

Het aantal aangelegde groene daken, gevels en geveltuinen: Hiermee krijgen we inzicht in de voortgang van vergroening en klimaatadaptatie binnen de gemeente. Door het aantal gerealiseerde groene daken, gevels en geveltuinen te volgen, kan de gemeente beoordelen of de geplande vergroening daadwerkelijk plaatsvindt en welke impact dit heeft op de leefomgeving. Aan de hand

hiervan kan er ook verkend worden hoe dit aantrekkelijker gemaakt kan worden voor inwoners, bijvoorbeeld door het uitvoeren van campagnes of subsidies.

Het aantal m2 grijs naar groen: Het omzetten van grijze oppervlakken zoals tegels naar groene gebieden zoals gras, bomen en planten is een belangrijke maatstaf de gemeente. Dit helpt namelijk bij het verminderen van hittestress en verbetert de waterafvoer, wat overstromingen helpt voorkomen. Door dit aantal in kaart te brengen kunnen we ook onderzoeken in welke gebieden van de gemeente er bijvoorbeeld een grotere kans op hittestress en wateroverlast is.

Het aantal georganiseerde campagnes, evenementen en bewustwordingsacties: Deze acties zijn gericht op het informeren en betrekken van de gemeenschap bij duurzaamheidsinitiatieven. Door het aantal en de effectiviteit van deze campagnes te volgen, kan de gemeente inzicht krijgen in hoe goed de boodschap over duurzaamheid wordt overgebracht en hoeveel mensen worden bereikt.

Effectieve campagnes kunnen leiden tot een verhoogd bewustzijn en gedragsverandering onder de inwoners, wat essentieel is voor het succes van duurzaamheidsdoelen. Bovendien kunnen deze campagnes helpen bij het identificeren van gebieden waar meer inspanning nodig is en waar de gemeenschap mogelijk extra ondersteuning of informatie nodig heeft

4. Natuur en biodiversiteit

Het aantal nieuw aangelegde natuur- en groengebieden: Ecologische verbindingszones zijn speciaal aangelegde gebieden die natuurgebieden met elkaar verbinden. Ze zorgen ervoor dat dieren en planten zich kunnen verplaatsen tussen verschillende leefgebieden, wat essentieel is voor de uitwisseling van genen en het voorkomen van habitatfragmentatie.

Daarnaast helpen deze gebieden bij het opvangen van wateroverlast, het verminderen van hittestress en het verbeteren van de luchtkwaliteit.

Door het aantal hectares nieuw aangelegde natuur- en groengebieden te meten, kan de gemeente inzicht krijgen in de voortgang en effectiviteit van de maatregelen.

Het aantal hectares ecologisch beheerde bermen en groenstroken: Hierbij staat het bevorderen van de biodiversiteit en het ondersteunen van natuurlijke processen voorop. Er wordt aandacht besteed aan het creëren van bloemrijke bermen die aantrekkelijk zijn voor insecten. Bij het maaien wordt een deel van de vegetatie altijd ongemaaid gelaten (tot 25%) om insecten en andere kleine dieren een schuilplaats te bieden. Door dit percentueel bij te houden kunnen we in de loop van de jaren monitoren hoeveel vooruitgang we boeken.

Het aantal natuurinclusieve nieuwbouwwijken: Vanaf 1 januari 2025 moeten alle nieuwe woningbouwprojecten in Drimmelen natuurinclusief worden gebouwd en ingericht. Dit betekent dat bij de planning en uitvoering van bouwprojecten rekening wordt gehouden met natuurwaarden en biodiversiteit. Het beleid omvat een puntensysteem dat helpt bij het integreren van natuurinclusieve maatregelen in bouwprojecten. Voorbeelden zijn nestkasten voor vogels en vleermuizen, groene daken en gevels, en faunapassages die ervoor zorgen dat de dieren veilig kunnen bewegen tussen verschillende leefgebieden. Dit puntensysteem zorgt voor transparante en consistente richtlijnen en normen waarbij de gemeente de plannen op effectieve wijze kan goedkeuren.

Het aantal hectares monotoon groen veranderd naar biodivers groen: Biodivers groen biedt een breed scala aan voordelen voor zowel de natuur als de inwoner. Het verhoogt bijvoorbeeld de biodiversiteit en draagt bij aan een robuuster en veerkrachtiger ecosysteem. Deze indicator duidt op een jaarlijkse telling van plekken waar we binnen de openbare ruimte van de gemeente het monotoon groen hebben omgezet naar inheems.

5. Duurzame mobiliteit

Als laatste zullen de indicatoren voor het thema 'duurzame mobiliteit' behandeld worden. Om de doelstellingen en ambitie binnen dit thema te kunnen meten zullen de volgende indicatoren gebruikt worden:

Het aantal laadpalen: Met de indicator 'laadpalen' wordt het gebruik van elektrisch vervoer meer gestimuleerd. De doelstelling voor duurzame mobiliteit die wordt uitgesproken is dat er wordt ingezet op schonere en zuinigere verplaatsingen. Door het plaatsen van laadpalen kan er worden bijgedragen aan deze doelstelling. Het doel is om tot 2030 het laadpalennetwerk uit te breiden met meer dan 300 nieuwe laadpunten. Dit alles met als doel het aantal vervuilende verkeersbewegingen in de gemeente sterk terug te dringen.

Het aantal elektrische voertuigen in de Biesbosch: Schonere en zuinigere verplaatsingen hebben niet alleen betrekking op wat er op de wegen gebeurt. Ook het water speelt hierbij een rol. Zeker in samenwerking met commerciële bedrijven rondom de Biesbosch kunnen wij als gemeente optrekken om te kijken wat er nodig is om de commerciële vloot elektrisch te maken. In eerste instantie zal er onderzocht moeten worden wat de mogelijkheden zijn rondom het elektrisch varen van commerciële organisaties in de Biesbosch. Uiteindelijk zal deze indicator gaan meten hoeveel van deze vloten daadwerkelijk over zijn gegaan op elektriciteit. Dit zal, wederom, bijdragen aan het doel om schoner en zuiniger te verplaatsen.

Het aantal fietspaden in KM: Naast het feit dat deze indicator ook meet of er schonere en zuinigere verplaatsingen zijn binnen onze gemeente, meet deze indicator ook of er veiliger binnen de gemeente vervoerd kan worden. Met het verbeteren van de fietsinfrastructuur door middel van (snel)fietspaden worden niet alleen de afstanden tussen kernen en tussen de gemeente Drimmelen en andere gemeentes korter voor de fietser. Ook wordt er rekening gehouden met "kwetsbaar" verkeer, in dit geval fietsers, ten opzichte van het snellere verkeer, zoals bijvoorbeeld auto's en vrachtwagens. Met deze indicator zal gemeten worden hoeveel extra (snel)fietspaden er zijn bijgekomen. Dit gaat in eerste instantie om een uitbreiding van het recreatief fietsnetwerk. Maar dit zal op termijn ook gaan over het aanleggen van snelfietspaden.

Met deze monitor willen we zo veel mogelijk data laten zien. Daarvoor zijn we voor een groot deel afhankelijk van andere bronnen, zoals de landelijke Klimaatmonitor maar ook data van andere organisaties. In de jaarlijkse rapportage blikken we ook terug naar onze ervaringen met het instrument programma. Zo kunnen we evalueren waar we bij de uitvoering tegenaan lopen, waar we moeten bijsturen en wanneer het programma weer toe is aan actualisatie.

7.Hoe gaan we communiceren?

Bij het actualiseren van het Programma Duurzaamheid is een participatietraject gestart, waarin we inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden actief betrekken bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van het programma. Participatie houdt voor ons in: informeren, raadplegen, adviseren, co-creëren en – waar mogelijk – meebeslissen.

In de beginfase hebben we geïnventariseerd welke organisaties een waardevolle rol kunnen spelen. Denk aan partners die ons kunnen ondersteunen bij het bedenken van maatregelen, het uitvoeren van acties of het geven van inhoudelijke feedback.

Gezamenlijke terugblik en dialoog

Na het opstellen van het evaluatierapport hebben we deze samenwerkingspartners uitgenodigd op het gemeentehuis. Tijdens deze bijeenkomst in oktober 2024 hebben we gedeeld welke resultaten we samen als gemeente de afgelopen jaren hebben behaald. Dit vormde een inspirerende en inhoudelijke start van de avond.

Daarnaast presenteerden we de ambities en doelstellingen die sinds 2021 zijn aangescherpt. Vervolgens kregen de aanwezige organisaties de ruimte om zelf voorstellen te doen voor nieuwe maatregelen. De groep was divers: van lokale natuurorganisaties tot regionale energiecoöperaties. De bijeenkomst was niet alleen gericht op het ophalen van ideeën, maar bood ook ruimte om verbindingen te leggen tussen partijen.

De waardevolle opbrengsten van deze avond zijn verwerkt in de verdere uitwerking van het programma. Deze positieve en interactieve manier van samenwerken willen we voortzetten tijdens de uitvoering van het programma.

Vervolg: consistente communicatie en zichtbaarheid

Een belangrijk signaal dat tijdens deze bijeenkomst werd afgegeven, is dat de gemeente meer moet communiceren over de voortgang en resultaten op het gebied van duurzaamheid. Partners willen beter op de hoogte zijn van elkaars initiatieven en activiteiten.

Naast de jaarlijkse voortgangsrapportage willen we ook een vast moment creëren waarop we opnieuw samenkomen met onze partners. Tijdens deze bijeenkomst reflecteren we gezamenlijk op de uitvoering van het programma, bespreken we wat goed gaat én wat beter kan. Dit moment van transparantie en dialoog is essentieel om het programma voortdurend te verbeteren, én om het vertrouwen en de betrokkenheid van onze partners te behouden en versterken.

We streven ernaar om de hele gemeente structureel te informeren over de duurzame stappen die we zetten, en willen dat het Programma Duurzaamheid breder wordt beleefd en gedragen. Omdat de fysieke bijeenkomst als zeer waardevol werd ervaren, willen we dit verder uitbouwen. Daarom starten we met het organiseren van een jaarlijkse excursie langs duurzame initiatieven in onze gemeente. Zo blijven we leren, inspireren én samenwerken aan een duurzame toekomst voor Drimmelen.

Bijlage 1. Evaluatierapport 2024

'De gemeente Drimmelen is in staat om de belangrijkste ontwikkelingen/opgaven op het gebied van duurzaamheid op te vangen zonder het eigen karakter, de blauwgroene motor, te verliezen.'

Dat is het uitgangspunt van het Programma Duurzaamheid.
We hebben dit programma over de periode 2019 – 2024 geëvalueerd. Hieronder ziet u wat er allemaal bereikt is en waar we nog een tandje bij moeten zetten.

We kijken thematisch naar onze vijf belangrijkste duurzaamheidsthema's:

- Energietransitie
- Natuur en biodiversiteit
- Duurzaam ondernemen en circulariteit
- Duurzaame mobiliteit
- Klimaatadaptatie

Gemeente Drimmelen

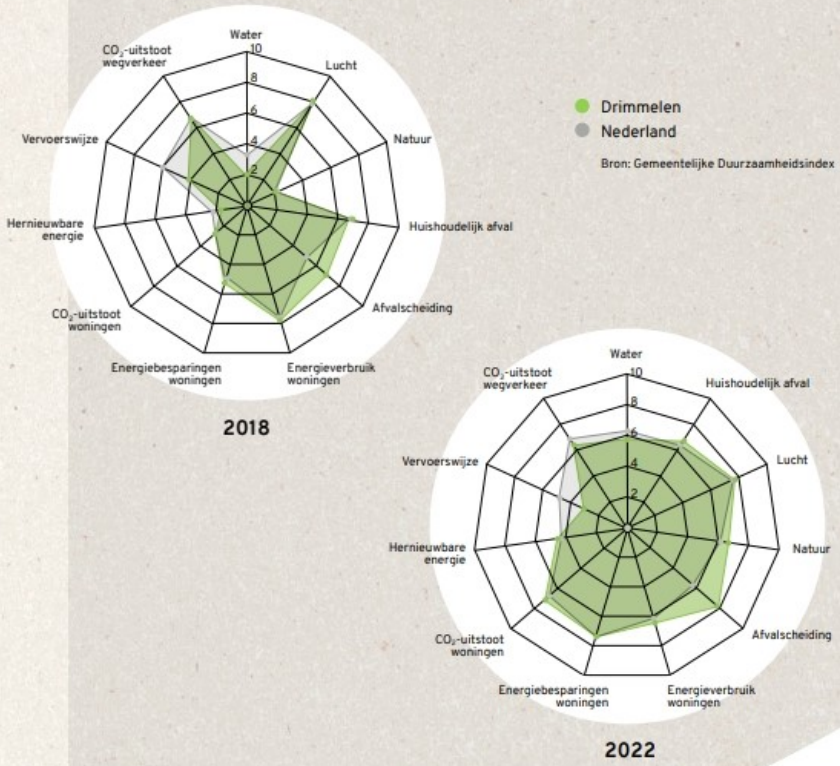
Gemeentelijke Duurzaamheidsindex

2018		2022	
Drimmelen	6,2	Drimmelen	6,8
Landelijk	5,6	Landelijk	6,2

In de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex (GDI) 2018 krijgt Drimmelen een overall score van 6,2. De landelijk gemiddelde score is 5,6. De score in 2022 voor Drimmelen is 6,8. Dat is opnieuw boven het landelijke gemiddelde dat 6,2 bedraagt.

Met de volgende figuren geeft het GDI scores voor de indicatoren omtrent milieu en energie. Op het gebied van afvalscheiding scoren we nog steeds bovengemiddeld. Dit geldt ook voor natuur. Verder is de score van de hernieuwbare energie nu iets hoger dan het landelijk gemiddelde.

We boeken vooruitgang (t.o.v. 2018) bij de CO_2-uitstoot van woningen, energiebesparing woningen, afvalscheiding en natuur en water. We hebben nog een opgave voor de CO_2-uitstoot verkeer en vervoer. Daar doen we het slechter dan het landelijke gemiddelde. Een mogelijke oorzaak is dat we een landelijke gemeente zijn, die lastiger te bereiken is met het openbaar vervoer.

Hoofdambitie:
In 2050 hebben we de uitstoot van broeikasgassen in Nederland met 95% verminderd, vergeleken met 1990. In de gemeente Drimmelen leveren we hier onze bijdrage aan door voorop te lopen en lef te tonen, samen met onze inwoners en overige stakeholders.

Energietransitie

Doelstellingen	Resultaten
1. Gemiddeld energielabel B voor alle woningen in 2021.	Van de bekende energielabels voor alle woningen in Drimmelen is meer dan 50% label B of meer. De duurzaamheidslening waar veel gebruik van wordt gemaakt (252x sinds 2021), is nu voor meerdere jaren beschikbaar.
2. Nieuwbouw voldoet aan BENG-norm (Bijna Energieneutrale Gebouwen).	Dit is inmiddels een wettelijke verplichting voor nieuwbouw.
3. Gemeentelijke gebouwen duurzaam maken.	We werken aan een projectplan voor gemeentelijk vastgoed.
4. Energiebesparing openbare verlichting: 50% in 2030 t.o.v. 2013	VerLEDden openbare verlichting gebeurt bij aanpassing/vernieuwing.
5. Aardgasvrij in 2050.	In de Regionale Energiestrategie 1.0 is een regionale route vastgelegd om te komen tot aardgasvrij in 2050. Hierin staan ook bestaande en nieuwe plannen om duurzame energie op te wekken. Knelpunt: door een overvol energienet kunnen we niet overal aansluitingen realiseren.
6. Energiebesparing: 15% voor warmte tussen 2020 – 2030.	De gemeentelijke transitievisie warmte is in 2022 vastgesteld. Uitwerking hiervan gebeurt met de inwoners in wijkuitvoeringsprogramma's (WUP's). Verder krijgen onze inwoners hulp bij energie besparen van het Energiebespaarteam, de lekcheckers en de energieambassadeurs.
7. Opwek van duurzame energie (o.a. zon op dak en innovaties zoals drijvende zonnepanelen).	Actieplannen voor vijf dorpen in het kader van het project 'Energie Neutrale Dorpen', gemaakt door inwoners/werkgroepen.

Doelstellingen

Resultaten

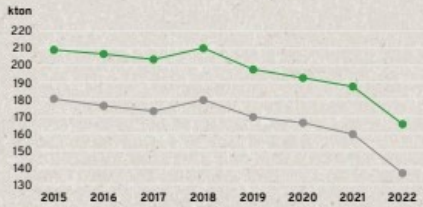
8. Gezamenlijke energie-initiatieven zorgen voor verbinding tussen inwoners, bedrijven en maatschappelijke instanties.	Opgewekt Drimmelen heeft in samenwerking met twee agrarische bedrijven hun daken voorzien van zonnepanelen. Derde locatie is mogelijk de gemeentewerf.
9. Onderwijs dat aansluit op werkgelegenheid, zoals in de energiesector.	Via de regio West-Brabant is eraandacht voor onderwijs gericht op werkgelegenheid in de energiesector.

Cijfermatig: kwantitatieve resultaten aan de hand van de klimaatmonitor database

Bron: Klimaatmonitor

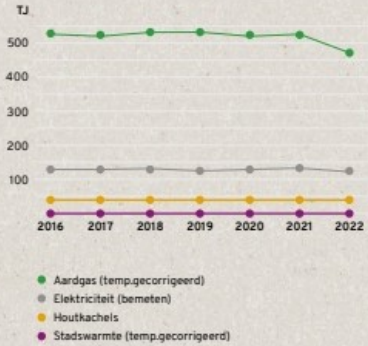
1 Totaal bekende CO_2-uitstoot Drimmelen

Afname van CO_2-uitstoot 192 kton (2020) naar 163 kton (2022) in de gemeente.

2 Energieverbruik woningen Drimmelen

Jaarlijkse afname van het totale gasverbruik sinds 2016, met uitzondering van het jaar dat de coronacrisis begon.

3 Totaal elektriciteitsverbruik woningen Drimmelen

Het totale elektriciteitsverbruik van de woningen in de gemeente via het openbaar net laat ook een jaarlijkse afname zien (m.u.v. coronajaar 2022). Gebruik decentrale elektriciteit is stijgende; aantal zonnepanelen tussen 2020 en 2022 met 12% gestegen.

Duurzaam ondernemen & circulariteit

Hoofdambitie:

In 2040 zit circulair handelen in het systeem van onze gemeenschap. Grondstoffen worden maximaal hergebruikt. Afval wordt maximaal gescheiden en in feite wordt al het bedrijfs- en huishoudelijk afval gebruikt voor iets anders.

Doelstellingen	Resultaten
1. In 2025 nog maximaal 30 kg huishoudelijk restafval per persoon per jaar.	Huishoudelijk afval 2017 – 2022 in kg / persoon (cijfers CBS / gemeente Drimmelen).
2. In 2040 zoveel mogelijk duurzaam consumeren met betrekking tot voedsel, energie en andere producten. We zijn zuinig met primaire grondstoffen en sluiten ketens.	• Er is een beleidsplan Economie met aandacht voor duurzaam ondernemen. • Circulair ondernemen had minder prioriteit bij onze ondernemers. • In het beleidsplan Vrijetijdseconomie aandacht o.a. voor duurzame ontwikkeling van toerisme • Onderzoek naar duurzaam en stil varen in de Biesbosch. Hierbij is een aantal obstakels geconstateerd. In 2025 komt er een vervolgonderzoek. Momenteel is van de 150 tot 200 sloepen 10 – 20% elektrisch, van de 54 rondvaartboten zijn er 14 elektrisch. • Zakelijk energieloket voor informatie en hulp bij energiebesparing en duurzame opwek.
3. Streekproducten vormen een handelsmerk als Drimmelense kwaliteitsproducten en nemen een prominente plaats in.	• Tijdens corona ook extra aandacht gevraagd voor 'koop lokaal'. • Elektrisch fietsen wordt gestimuleerd als alternatief voor vervoer per auto of bus. Dit doen we o.a. door het stimuleren van het plaatsen van fiets oplaadpunten bij horeca. • Er is een platform voor lokale verkoop en aandacht voor onze streekproducten.

Doelstellingen

4. Gemeentelijke organisatie speelt voorbeeldrol met gemeentelijk inkoopbeleid en gaat dit beleid, iedere vier jaar updaten.

5. In de bouw van nieuwe huizen en de ontwikkeling van openbare ruimtes werken wij in 2040 circulair.

Resultaten

Actualisatie inkoopbeleid (2021) met aandacht voor duurzaamheid en social return. Eind 2024 start de actualisasering van het inkoopbeleid.

- Steeds meer leveranciers van materialen werken met duurzame materialen.

Conclusies

In gebruik van bouwmaterialen streven we als gemeente zoveel mogelijk naar hergebruik van materialen. Steeds meer leveranciers doen dit ook.

Na 2019 zien we tot 2022 weer een toename van de hoeveelheid huishoudelijk restafval. Dit is ontstaan in de coronatijd, toen we meer afhaalden en lieten bezorgen.

Gezien het economisch belang van de Biesbosch, een Natura2000-gebied en de duurzaamheidseisen die daaraan gesteld worden, is er veel aandacht voor de opgave stil en duurzaam varen.

Gelet op de ambitie en doelstellingen zijn we zeker op de goede weg. Komende jaren wel extra stappen nodig op het gebied van circulariteit, duurzaam consumeren en afvalscheiding.

Klimaatadaptatie

Hoofdambitie:

Drimmelen is klimaatbestendig en waterrobuust in 2050: in Drimmelen heb je droge voeten en een koel hoofd.

Doelstellingen	Resultaten
1. Klimaatbestendig handelen vanaf 2020.	• Er is een uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie 2023 – 2026. Uitvoering loopt. • Binnen ruimtelijke projecten houden we rekening met klimaatadaptief handelen door bijvoorbeeld voldoende groen op te nemen en waterberging te creëren. • Bovengrondse oplossingen om hemelwater op te vangen, in plaats van af te voeren via het riool.
2. Vanaf 2020 in nieuwe gebieden waterneutraal bouwen bij een toename van verhard opppervlak van 500 m² of meer.	• Binnen Openbare Werken werken we klimaatadaptief: aanbrengen infiltratie- en transportriool bij rioleringsprojecten, meer bomen planten bij reconstructies, uitvoering geven aan project dorpsbosjes. • Gemeentelijke gebouwen worden klimaatbestendig gemaakt door bijvoorbeeld hergebruik van hemelwater. • Het regelen van voldoende waterbergend vermogen is een die is opgenomen in het water- en Rioleringsplan. Binnen ruimtelijke ontwikkelingen voeren we een watertoets uit. Leidt tot bijvoorbeeld aanleg wadi's, aanbrengen infiltratiekratten, groene daken en beperken verhardingen. • Bovengrondse oplossingen om hemelwater op te vangen, in plaats van af te voeren via het riool.
3. Groene kernen.	De subsidieregeling voor groene daken (2023) is tot nu toe aan 79 woningeigenaren toegekend en aan 7 huurders.
4. Gemeente, bedrijven en inwoners spelen allemaal een rol bij klimaatadaptatie.	• Deelname aan NK-tegelwippen (Actie Tegel eruit, plant erin). In 2023 8.200 tegels gewipt. • Plantenactie 2023: 50 plantenpakketten opgehaald. • Regentonnenactie (100) in 2020 en 2021, 70 uitgegeven regentonnen. • Ondernemers stimuleren we nog onvoldoende om klimaatadaptief te handelen.

Conclusie

Binnen de gemeentelijke organisatie is er steeds meer besef voor klimaatadaptief handelen. Dit moet nog beter verankerd worden. Klimaatadaptief handelen moet een automatisme worden. Daarnaast moeten we ondernemers ook zoveel mogelijk gaan stimuleren klimaatadaptief te handelen.

Natuur en biodiversiteit

Hoofdambitie:
In 2040 zijn we een krachtige blauw-groene motor waar natuur, de agrarische sector en recreatie centraal staan.

Doelstellingen	Resultaten
1. Natuur en landschap zijn van grote waarde voor de gemeente: we zijn zuinig op de Biesbosch en zetten in op meer natuur en landschap. Ecologische verbindingszones worden gerealiseerd en groene gebieden worden met elkaar verbonden.	• We participeren in het bijenconvenant West-Brabant. We treffen hiermee maatregelen om bestuivers te stimuleren. • Ecologisch maaibeheer bij bermen en sloten. Dit betekent dat we vanaf september – met uitzondering van zichthoeken – één keer per jaar maaien.
2. We zetten actie in op biodiversiteit via duurzaam en ecologisch beheer van bermen en sloten en de stimuleringsregeling landschap. Bij de inrichting van de openbare ruimte houden we rekening met biodiversiteit.	Bij reconstructies in de openbare ruimte nemen we groen en biodiversiteit mee/ We vervangen versteende parkeerplaatsen door groene parkeerplaatsen, planten extra bomen en brengen diverse beplanting aan.
3. We verankeren natuur, landschap en ecologie, maar ook duurzaamheid en klimaatadaptatie in ruimtelijke ontwikkelingen.	• Er is een kader voor natuurinclusief bouwen in ontwikkeling waar de nieuwbouwwoningen uiteindelijk aan moeten voldoen. • Bij de afweging van een nieuw ruimtelijk initiatief nemen we natuur, landschap en ecologie actief mee. Binnen bestemmings- en omgevingsplannen borgen we juridisch-planologisch dat er voldoende groen in de plannen terug komt.

Doelstellingen

4. We versterken de samenwerking met de groenpartners en bouwen deze verder uit in 2021 en 2022.

5. We zetten samen met de groenpartners in op het vergroten van de bewustwording, betrokkenheid en participatie vanuit de inwoners en ondersteunen initiatieven en maatregelen. We communiceren vaker over de thema's natuur, landschap, biodiversiteit, duurzaamheid en klimaatadaptatie.

6. Minimaal voldoen aan wettelijke milieunormen.

Resultaten

- We hebben elke drie maanden periodiek groenoverleg met onze groenpartners.
- Actieplan biodiversiteit 2024 – 2025 gemaakt met groenpartners. Gezamenlijk voeren we acties uit.
- Voor iedere geboorte delen we sinds 2024 een geboorteboom- of struik uit.
- Wijkbewoners mogen zelf bepalen hoe hun wijk eruit ziet en bijdragen aan het beheer hiervan.
- Stichting De Amerkant Op heeft Boerburgerbos, bijenboel en de Kinderboomkwekerij georganiseerd.
- Nieuwe inwoners krijgen een welkomstpakket met daarin informatie over duurzaamheid – onder meer over de tuinklimaatcoach.

De wettelijke milieunormen zijn verankerd in landelijke wet- en regelgeving.

Conclusie

We houden steeds meer rekening met biodiversiteit en groen bij ruimtelijke ontwikkelingen en inrichten openbare ruimte. Dit kan nog wel beter verankerd worden. Het kader voor natuurinclusief bouwen is hier een hulpmiddel bij. We hebben een goede samenwerking met de groenpartners opgebouwd. Dit bouwen we verder uit. We communiceren wel over biodiversiteit, maar dit vindt nog erg ad hoc plaats. Dit moeten we beter borgen. Het Actieplan Biodiversiteit is hiervoor een goede basis.

Duurzame mobiliteit

Hoofdambitie:

In 2040 zijn de zes kernen van onze gemeente op een duurzame manier met elkaar en met de regio verbonden. Het aantal vervuilende verkeersbewegingen in de gemeente is dan fors teruggebracht, terwijl er een goede innovatieve infrastructuur tussen de verschillende dorpskernen is.

Doelstellingen	Resultaten
1. 2025: Emissieloos Openbaar Vervoer en doelgroepenvervoer: **a.** In 2025 zijn alle nieuwe bussen emissieloos; **b.** Vanaf 2030 zijn alle bussen volledig emissievrij.	• Openbaar Vervoer: Arriva heeft nieuwe concessie gewonnen (via provincie) die inzet op leefbaarheid en duurzaamheid, bijvoorbeeld zero emissie voor lange buslijnen, de buurtbus en Flex vanaf 2030. • Huidige bussen voldoen aan de emissie-eisen volgens de Euro VI. • Vanaf 2026 worden de Brabantliners Zero Emissie. • Concessie doelgroepenvervoer loopt, hierin de opgave om nieuwe aantrekkelijke vormen van duurzaam openbaar vervoer aan te bieden als alternatief voor het reguliere openbaar vervoer.
2. 2030: Duurzaam vervoer gemeentelijke organisatie.	• Bij iedere vervanging binnen het gemeentelijk wagenpark kiezen we waar dat kan voor de meest duurzame optie. • Meer mogelijkheden voor thuiswerken sinds corona. • Mobiliteitsplan voor medewerkers gemeente staat op de agenda van de OR.
3. Vóór 2028 realiseren van minder verplaatsingen, schonere verplaatsingen, zuinigere verplaatsingen en bevorderen van langzaam verkeer.	• Er zijn ongeveer 150 publieke laadpunten in de gemeente, een verdubbeling sinds 2021. In 2025 zijn er ongeveer 172 laadpalen nodig, in 2030 ongeveer 521. • Er komen fietsoplaadpunten (stopcontacten) bij toeristische locaties. • Plan voor hubs bij de haltes bij station Lage Zwaluwe, kruispunt Wagenberg en het gemeentehuis in Made. Hier zullen verschillende manieren van mobiliteit en infrastructuur samen komen, denk aan: OV en deelmobiliteit. Met fietskluizen en elektrische fietsoplaadpunten. • Inzet op goede snel(door)fietsroutes richting Breda en Oosterhout en stevigere fietsroutes naar buurgemeenten zoals Moerdijk en Geertruidenberg. • Vrachtwagenverbod voor alle dorpskernen (m.u.v. bestemmingsverkeer).

Conclusie

Bezig om minder, schoner en zuiniger te verplaatsen is in gang gezet. Nu zorgen dat we voortgang boeken zodat we in 2028 onze doelstellingen bereiken. Emissieloos OV volledig gerealiseerd in 2030.

Colofon

Redactie: Programmateam Duurzaamheid

Vormgeving: Buro Bont

Uitgave: Gemeente Drimmelen 2024